CENTRUM VEŘEJNÝCH FINANCÍ

Stanovisko k doporučením Evropské komise pro Česko 2026: příležitost pro moderní rozpočet

3. 6. 2026

3. června 2026 Evropská komise zveřejnila každoroční country specific recommendations (CSR) – doporučení adresovaná jednotlivým členským státům. Mezi doporučeními pro Česko je i zásadní bod týkající se modernizace rozpočtování: přechodu na cílené rozpočtování a zavedení revizí výdajů. Tyto prvky v Centru veřejných financí dlouhodobě prosazujeme jako cestu k modernímu rozpočtu.

Kontext – co jsou CSR

CSR jsou výstupem Evropského semestru – ročního cyklu koordinace hospodářských, fiskálních a sociálních politik EU. Komise je navrhuje na základě analýzy makroekonomické situace, udržitelnosti veřejných financí a strukturálních výzev jednotlivých zemí; Rada EU je následně přijímá. Doporučení sice nejsou právně závazná, mají ale značnou politickou váhu a fungují jako referenční rámec pro hodnocení reformního úsilí členských států. Plnění CSR je navíc v posledních letech provázáno s čerpáním unijních fondů, zejména prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost (RRF) skrze národní plány obnovy, jejichž cíle a milníky byly přímo odvozeny z doporučení Evropského semestru. CSR tedy spoluurčují, na jaké reformy a investice plynou peníze z rozpočtu EU.

Proč jsou CSR 2026 důležitější než v minulých letech

Evropská komise předložila 16. července 2025 návrh Víceletého finančního rámce (VFR) pro roky 2028–2034. Klíčovou novinkou v tomto návrhu jsou tzv. Národní a regionální partnerské plány (National and Regional Partnership Plans, NRPP), které jsou modelově odvozené od RRF – tedy seznamy reforem a investic, jejichž plněním bude podmíněno čerpání z evropských fondů.

Komise zároveň opakovaně potvrzuje, že by NRPP měly vycházet z priorit Evropského semestru a zejména CSR. V tiskovém balíčku k podzimnímu Semestru 2026 Komise uvádí, že CSR mají sloužit jako vodítko pro reformní agendu, jejíž realizace bude klíčem k uvolňování prostředků z budoucího rozpočtu. Vzhledem k tomu, že NRPP členské státy připraví v průběhu roku 2027, jsou letošní CSR posledním cyklem doporučení před zahájením jejich přípravy – a budou se proto s vysokou pravděpodobností přímo promítat do reformní části českého NRPP.

Konečná podoba VFR a NRPP je v tuto chvíli ještě předmětem jednání s Evropským parlamentem a Radou; politický význam letošních CSR však s velkou pravděpodobností poroste.

Kontakt

Aleš Bělohradský, ales.belohradsky@fsv.cuni.cz

CENTRUM VEŘEJNÝCH FINANCÍ

Doporučení k efektivitě veřejných výdajů

Mezi letošními doporučeními pro Česko zvláštní pozornost zaslouží následující CSR:

„Zvýšit účinnost veřejných výdajů, zejména systematickým využíváním přezkumů výdajů a ukazatelů založených na výsledcích."

Doporučení má dvě věcně provázané, ale samostatně srozumitelné části.

a) **Posílení role informací o výsledcích v rozpočtu a rozpočtovém procesu**. Současný státní rozpočet ČR se v zásadě omezuje na rozpis objemu plánovaných prostředků na úrovni vstupu (kolik se utratí na mzdy, provoz, investice), neobsahuje informaci o tom, čeho se má skrze vynaložené prostředky dosáhnout. Komise doporučuje proměnit rozpočtové rozhodování skrze systematicky shromažďované informace o výsledcích – tedy cíle a ukazatele –, aby rozpočtová rozhodnutí nebyla založena pouze na historické výši výdajů, ale také na informacích o tom, jakých výsledků má být dosaženo a zda je jich skutečně dosahováno.

b) **Systematické využívání přezkumů výdajů (spending reviews)**. Revize výdajů je strukturovaná analýza vybrané oblasti veřejných výdajů, jejímž cílem je identifikovat prostor pro úspory bez snížení kvality služeb a navrhnout přesuny prostředků tam, kde přinášejí vyšší hodnotu za peníze. Jde o standardní nástroj rozpočtového řízení používaný ve většině zemí OECD a EU. Aby bylo doporučení Komise naplněno, musí být revize prováděny pravidelně, vázány na rozpočtový proces a zveřejňovány s konkrétními rozpočtovými dopady.

Obě linie spolu úzce souvisejí: revize výdajů potřebují data o cílech a výsledcích, aby mohly věrohodně posoudit účelnost výdajů; a výstupy revizí získávají rozpočtovou relevanci právě tehdy, když na ně navazuje proces, který umí na jejich základě prostředky přesměrovat. Jak princip tzv. cíleného rozpočtování, tak revize výdajů v Centru veřejných financí dlouhodobě prosazujeme jako klíčové prvky moderního rozpočtu (cílený – efektivní – vyhodnocovaný).

Význam do budoucna – schopnost státu řídit investice

Zařazení reformy řízení veřejných financí do CSR není náhodné. Nejen že je v tomto ohledu Česko relativně zaostalé za ostatními vyspělými státy, ale zároveň se ocitáme v období bezprecedentních tlaků na veřejné finance, souvisejících s bezpečnostní situací, nutnou transformací energetiky a ekonomiky či zrychlujícího se stárnutí populace. Za těchto okolností již nebude hlavní otázkou, zda investovat více, ale jak vybrat investice s nejvyšší přidanou hodnotou.

Reforma řízení veřejných financí vyžaduje čas, odborné kapacity a silné koncepční řízení. Nový víceletý finanční rámec tomu vytvoří jak finanční, tak časové podmínky. Zkušenosti s národním plánem obnovy ale ukazují, že je dobré začít s přípravnými kroky pro větší plánované reformy v podstatě okamžitě. Snižuje se tak riziko zpoždění, které může vést nejen k oddálení pozitivních dopadů reformy, ale také ke ztrátě části alokace finančních prostředků z evropských zdrojů kvůli nesplnění klíčových milníků.

Kontakt

Aleš Bělohradský, ales.belohradsky@fsv.cuni.cz

CENTRUM VEŘEJNÝCH FINANCÍ

Další doporučení týkající se veřejných rozpočtů

Z ostatních doporučení vybíráme ta, která mají přímý dopad na nastavení fiskální politiky státu.

Daňová oblast:

- Snížit daňové zatížení pracovníků s nízkými příjmy a omezit daňové výjimky pro osoby samostatně výdělečně činné s vysokými příjmy.
- Urychlit zavádění technologií, mimo jiné prostřednictvím přenosu technologií z akademické sféry a účinným využíváním daňových výhod v oblasti výzkumu a vývoje.

Udržitelnost veřejných financí:

- Dále dodržovat maximální tempa růstu čistých výdajů doporučená Radou dne 21. ledna 2025.
- Posílit výdaje na obranu a připravenost při současném zajištění jejich efektivity a postupně upravit rozpočet tak, aby byly zachovány strukturálně vyšší výdaje na obranu.
- Zajistit, aby veškerá opatření přijatá ke zmírnění dopadu prudkého nárůstu cen energií byla dočasná, zaměřená na ochranu zranitelných domácností nebo na řešení potřeb energeticky náročných podniků, zachovat pobídky k úsporám energie a zároveň zajistit, aby byly jejich fiskální náklady slučitelné se závazky podle fiskálního rámce EU.
- Zajistit lepší pobídky pro starší pracovníky, aby setrvali v pracovním procesu.

Priority týkající se výdajových politik:

- Zajistit další pobídky pro zavádění rozsáhlé kapacity energie z obnovitelných zdrojů, zejména větrné energie.
- Zajistit širší využívání finančních nástrojů, mimo jiné posílením kapacity Národní rozvojové banky v oblasti mobilizace soukromého financování.

Ostatní doporučení se týkají zejména oblastí vzdělávání a rozvoje lidského kapitálu (zvýšení účasti v terciárním vzdělávání, snížení míry předčasných odchodů, podpora znevýhodněných žáků, rozvoj STEM oborů zejména mezi ženami), trhu práce (zapojení nedostatečně zastoupených skupin, odstranění překážek návratu rodičů do zaměstnání, zlepšení dostupnosti péče o děti a seniory), dekarbonizace a energetické transformace (snižování závislosti na fosilních palivech, modernizace energetické sítě, snižování energetické náročnosti budov) a zlepšení podnikatelského prostředí (zjednodušení regulace pro startupy, podpora kapitálových trhů a přístupu firem k nebankovnímu financování).

Kontakt

Aleš Bělohradský, ales.belohradsky@fsv.cuni.cz